

**Лащук О. М.**

Волинський національний університет імені Лесі Українки

**ЦІННІСНО-ОЦІННІ ХАРАКТЕРИСТИКИ  
БІНАРНОГО КОНЦЕПТУ DISTANZ**

*Стаття присвячена вивенню ціннісно-оцінних характеристик концепту DISTANZ, що дає змогу реконструювати бінарний концепт. Задля цього ми послуговуємося аналізом фразеологізмів, афоризмів, а також паремійного фонду. Цінність є центром лінгвокультурного концепту, оскільки він слугує вивченню культури. У науковій розвідці схарактеризовано систему антицінностей (прояви концепту DISTANZ, що відзначаються деструктивним впливом). Коли йдеться про негативне ставлення індивіда до тих чи інших явищ, про те, що люди відкидають, нерідко використовується термін «антицінності», або негативні цінності. Цінність відбиває ставлення людини до дійсності (до тих чи інших фактів, подій, явищ), до інших людей, до самої себе. Слово-стимул (DISTANZ) зумовлює низку оцінних суджень щодо досліджуваного поняття. Саме оцінний компонент є культурно значущим. Відтак для нашого дослідження цікаве бачення світу крізь призму ціннісних домінант німецької лінгвокультури. Ціннісний складник бінарного концепту DISTANZ окреслено такими когнітивними ознаками: «такий, що сприймається як чужий/такий, що здійснює деструктивний вплив/неідеальна норма в стосунках/вектор направленості серед рівнів особистісного простору мовця». Сполучаючись з іншими словами, лексема Distanz позначає характеристики об'єктів, котрі активують різні аспекти оцінки: духовні, інтелектуальні, емоційні, фізичні. В основу ціннісно-оцінної орієнтації суб'єктів щодо концепту DISTANZ покладено аксіологічні орієнтири «це добре, тому що мало віддалене», «це погано, тому що занадто віддалене» або «нейтрально, тому що недостатньо віддалене». Лексема-вербалізатор демонструє розмаїтість оцінної семантики та втілює значення аксіологічного оператора «добре/погано/нейтрально».*

**Ключові слова:** бінарний концепт, фразеологізм, афоризм, паремія, когнітивна ознака, цінність, антицінність, оцінка, аксіологічний орієнтир.

**Постановка проблеми.** Концепт є центральним і найбільш суперечливим поняттям лінгвокогнітології, вирізняючись неоднозначністю свого тлумачення. Ми досліджуємо бінарний концепт DISTANZ з урахуванням усіх поглядів сучасного розуміння терміна концепт, а саме його когнітивної природи, мовної вираженості й приналежності до культурно маркованих сутностей. Концепт DISTANZ розглядається нами як лінгвокультурний завдяки наявності в його структурі ціннісного компоненту, який досліджувався на основі паремій, афоризмів, фразеологізмів, соматизмів, крилатих виразів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Фразеологізми широко застосовуються в повсякденному мовленні, публіцистиці, художній літературі. Кожна мовленнєва особистість, незалежно від культурних відмінностей, переживає одні і ті самі базові емоції, і це споріднює людей різних культур. На вербальному рівні ці поняття упаковуються в форму лексичних та фразеологічних одиниць, які, є вербальними корелятами вихідних

понять [4, с. 79]. Фразеологію слід розглядати як ментальний лексикон мови, значення якої не завжди впливає із сенсів окремих слів, що входять до її складу [1, с. 87]. Фразеологічні одиниці є знаками вторинної мовної номінації у процесі осягнення людиною навколишнього світу. Вони не тільки заповнюють певні лакуни, але й набувають функцій фразеологічних і фразеологізованих контекстів [9, с. 168]. Фразеологічні одиниці є одним із невичерпних джерел посилення експресивності та поглиблення влучності, точності викладу [5, с. 140]. Сучасний стан німецької фразеології досліджують такі вітчизняні науковці: Я. А. Баран, О. М. Білоус, В. І. Гавриш, М. І. Зимомря, І. М. Зимомря, О. П. Пророченко та інші.

Паремії є основною частиною афористичних суджень, це – мислення афоризмами, вони запаковують у лаконічну мовно-образну форму етнічно специфічні узагальнення об'єктивної реальності з ціннісною орієнтацією й висвітлюють константи народного мислення. Етнічний

характер виявляється у стереотипах відчуття, сприйняття, поведінки і встановлюється шляхом самооцінки [8, с. 273]. Паремії відіграють важливу роль у створенні мовних картин світу, що засвідчують такі мовознавці, як І. О. Голубовська, С. А. Жаботинська, О. О. Селіванова.

**Постановка завдання.** Мета статті полягає в реконструкції бінарного концепту DISTANZ за допомогою ціннісно-оцінних характеристик, а саме в аналізі фразеологізмів, афоризмів, а також паремій.

**Виклад основного матеріалу.** Учасники комунікації, продукуючи тексти, спираються на систему цінностей, загальноприйнятих у конкретному суспільстві в певний час [2, с. 8]. Цінність у процесі людської діяльності виконує ряд функцій: регулюючу, орієнтаційну, репрезентативну, координуючу, дидактичну та ін. Цінність вважається змінною концепту, оскільки вона може значно відрізнитись у різних культурах і навіть на різних етапах існування концепту у свідомості носіїв тієї самої культури [3, с. 45]. В якості типічних висловлювань для виявлення ціннісних пріоритетів німецькомовного суспільства досліджувались паремії, афоризми, фразеологізми, соматизми, крилаті вирази з ключовими словами (або без них) з актуалізацією в денотаті виокремлених когнітивних сегментів, які ототожнюються зі когнітивними ознаками.

Оцінка як ціннісний аспект може бути обмежена елементами, меншими за слово, словом, групою слів, висловлюванням чи ситуацією (за відсутності оцінних слів), які мають відповідний смисл. Г. І. Приходько зазначає, що оцінка прихована в самій мові, оскільки властивості одиниць містять потенційні можливості не тільки називати якесь явище, а й характеризувати його [7, с. 37]. Оцінна класифікація здебільшого референтна, тобто співвідноситься з конкретною ситуацією. Оцінювання є онтологічною властивістю людини, яка не може у своїй пізнавальній діяльності не оцінювати довкілля [6, с. 133], відповідно відбір мовних засобів на основі оцінки є продуктивним. Оцінний момент є не що інше, як проведена суб'єктом розумова операція над предметом висловлювання (сприйняття, розуміння, узагальнення, висновку тощо), що являє собою оцінку в найбільш широкому її розумінні» [7, с. 36]. Дуже зримо цінність й оцінка пов'язані з такими мовними явищами, як семантика, мовні та мовленнєві засоби вираження значення, парадигматичні відношення, що зумовлені закономірностями варіювання та вибору

номінативних одиниць. Оцінне ставлення належить до діяльнісного рівня, а оцінка в мовленні – до рівня актуалізації [10, с. 253].

У дослідженні оцінного складника (на матеріалі фразеологічних словників, словника крилатих виразів, інтернет-ресурсів) розмежовуємо антицінності концепту DISTANZ й оцінку цього явища представниками німецької лінгвокультури. Для цього послуговуємося когнітивною інтерпретацією мовного матеріалу. Із метою аналізу оцінних характеристик використовують такі поняття, як когнітивна ознака, аксіологічний орієнтир, аспект оцінки [10, с. 253–254].

Ціннісний компонент бінарного концепту DISTANZ окреслюється такими когнітивними ознаками: **«такий, що сприймається як чужий/такий, що здійснює деструктивний вплив/неідеальна норма в стосунках/вектор направленості серед рівнів особистісного простору мовця»**. Сполучаючись з іншими словами, лексема *Distanz* позначає характеристики об'єктів, що активують різні **аспекти оцінки** – духовні, інтелектуальні, емоційні, фізичні.

В основу ціннісно-оцінної орієнтації суб'єктів щодо концепту DISTANZ покладено аксіологічні орієнтири **«це добре, тому що мало віддалене», «це погано, тому що занадто віддалене»** або **«нейтрально, тому що недостатньо віддалене»**.

Звернемося до фразеологічної бази (виокремлено 94 одиниці), яка апелює до бінарного концепту DISTANZ. У першу чергу це соматична лексика, яка унаочнює поведінку людини, направлену на дистанціювання себе від інших.

Під час актуалізації концепту DISTANZ у соматизмах (62 одиниці) найбільша їх чисельність співвідноситься з органом «голова», де відбувається зародження думок, усіляких планів і тактик поведінки, незвичність поглядів [11; 12; 14; 15; 16]: *Motten im Kopf haben* (мати божевільні ідеї, дивні погляди), які не завжди знаходять схвалення серед людей. Може проявлятися нестримність у поведінці, розказування секретів й інтимних сторін життя, що накликає на таку людину неприємності: *sich um Kopf und Kragen reden* (потрапити в складну ситуацію через необережні висловлювання) або, навпаки, відсторонення від чогось, небажання брати участь: *Den Kopf in den Sand stecken* (намагання відсторонитися від дійсності, небезпеки, небажання бачити очевидне). Відбувається реалізація когнітивної ознаки **«неідеальна норма»**, аксіологічний орієнтир **«це погано, тому що занадто віддалене»**. Актуалізація **інтелектуального,**

духовного, фізичного, емоційного аспектів оцінки. Найбільший пласт цих соматизмів стосується зверхнього тону в поведінці, авторитаризмі: *Jemandem den Kopf abreißen*, *jemandem den Kopf waschen* (засуджувати когось, сварити, дорікати); *jemanden zurechtweisen*; *jemanden tadeln*; *mit jemandem schimpfen*), *jemanden einen Kopf kürzer machen* (покарати, притягнути до відповідальності), *jemanden vor den Kopf stoßen* (засуджувати, невивічливо поводитись з кимось). У любовних стосунках прояв нещирості й корисливості позначає наступний соматизм: *jemandem den Kopf verdrehen* (задурити комусь голову, обманювати, закохати у себе). У цих соматизмах проявляється така антицидність, як **DISTANZ = DEMÜTIGUNG** (зневага), що має свою експлікацію в нещирих, холодних стосунках, котрі відзначаються зверхнім тоном, кепкуванням, критикою. Конфліктні ситуації призводять до приниження одного з комунікантів, навіть доводячи його до сліз (*sich die Augen aus dem Kopf weinen* (*sehr viel weinen*; *heftig weinen*)). Щоби забути такі ситуації або ж її винуватців достатньо уникнути небажаної зустрічі; не бачачи людини, ми забуваємо причину туги (*aus den Augen, aus dem Sinn* (*wer abwesend ist, wird leicht vergessen*)).

Антицидність **DISTANZ = UNREALISIERUNG** (нереалізованість) виявляється у недокладанні зусиль для досягнення поставленої мети (*sich kein Bein ausreißen* (не дуже старатись у досягненні поставленої мети)) переважно має наслідком невдачі в професійній діяльності (*kein Bein auf den Boden bekommen* (зазнати невдачі, не йти вперед)), що нерідко призводить до конфліктних ситуацій у міжособистісних стосунках (*jemandem ans Bein pinkeln* (дражнитись, сердити когось)). У буквальному значенні це пов'язане з неспроможністю міцно стояти на ногах. Вало-ративний складник реалізується через когнітивну ознаку «**такий, що здійснює деструктивний вплив**», аксіологічний орієнтир «**це погано, тому що занадто віддалене**», залучені всі види оцінки.

Прояв антицидності **DISTANZ = UNAUFRICHTIGKEIT, BETRUG** (нещирість, обман) відбувається у нещирих стосунках, у бажанні отримати вигоду в будь-якому її прояві, чи то в любовних справах, чи в професійних отримало негативну конотацію: *jemanden um den Finger wickeln* (легко впливати на когось, заставити слухатись), *es faustdick hinter den Ohren haben* (хитрувати, нахабно поводитись),

*jemandem auf der Nase herumtanzen*. Проявляється когнітивна ознака «**такий, що сприймається як чужий**», аксіологічний орієнтир «**це погано, тому що занадто віддалене**». Актуалізація духовного, емоційного та інтелектуального аспектів оцінки.

Стосунки в сім'ї висвітлюються в такому соматизмі: *jemandem die Haare vom Kopf fressen* (*wird oft scherzhaft von Eltern mit heranwachsenden Kindern gebraucht*). Нерідко ми робимо ведмежу послугу собі й іншим, не спонукаючи останніх до дій, розвиваючи в них інфантильність. Такі люди вдаються до обману (*etwas an den Haaren herbeiziehen* (вигадувати, наводити неправдиві аргументи), *jemanden übers Ohr hauen* (обманювати), *jemanden zum Narren halten* (тримати когось за дурня)), щоб продовжувати далі нічого не робити, часто є невдячними за благодіяння (*in die Hand beißen, die einen füttert* (невдячно поводитись із тим, від кого є залежним)). Це, звісно, викликає критику та осуд: *kein gutes Haar an jemandem lassen* (постійно критикувати, виставляти напоказ помилки чи слабкі сторони, погано висловлюватись), *den Daumen nach unten halten*.

Антицидність **DISTANZ = BELEIDIGUNG** (образа). Авторитарна поведінка, зверхній тон, образа співрозмовника отримала своє відображення у мові у вигляді соматизмів: *jemandem auf die Finger klopfen* (дорікати), *jemandem auf die Füße treten* (притіснити, ображати), *jemandem den Boden unter den Füßen wegziehen* (спантеличити), *jemandem etwas in den Mund legen* (нав'язувати свою думку), *jemandem auf die Zehen treten* (ображати, бути занадто близько до когось, притіснити), *jemandem Feuer unterm Hintern machen* (здійснювати вплив, змушувати поспішити з якоюсь справою). Це звісно викликає пригноблений стан (*mit dem Rücken zur Wand stehen* (перебувати у безвихідній ситуації, під тиском)) та роздратування (*etwas steht jemandem bis zum Hals* (комусь дуже щось набридло та морально обтяжує)). Реакцією на зверхність, повчання та приниження особистості є втрата нею терпіння: *etwas hängt jemandem zum Hals heraus*, *etwas kommt jemandem zu den Ohren heraus* (терпіння лопнуло, хтось не може вже це витерпіти, бути нестерпним). Реалізація когнітивної ознаки «**такий, що сприймається як чужий**», аксіологічний орієнтир «**це погано, тому що занадто віддалене**». Актуалізація духовного, емоційного, фізичного та інтелектуального аспектів оцінки.

Антицидність **DISTANZ = BELÄSTIGUNG** (надокучливість) проявляється під час

нездорового інтересу до особи чи справи, якою вона займається, вважається надокучливим та нав'язливим явищем: *seine Nase in etwas stecken, seine Nase in alle Töpfe stecken* (вмішуватись у справи інших, мати нездоровий інтерес), *jemandem die Würmer aus der Nase ziehen* (випитувати, вивідувати) (13). Відбувається когнітивна ознака «**неідеальна норма**», аксіологічний орієнтир «**це погане, тому що надто віддалене**». Актуалізація всіх аспектів оцінки – **духовного, емоційного, інтелектуального та фізичного**.

Антицінність **DISTANZ = DISHARMONIE** (дисгармонія) проявляється як у сім'ї (*wie Hund und Katze leben* (жити у постійних сварках)), так і серед друзів і колег, маючи своїм наслідком мовне втілення великої кількості ідіом: *j-m die Schrauben anziehen, j-n an die Wand drücken* (здійснювати тиск), *eine Schlange am Busen nähren* (пригріти змію біля серця), *mit j-m übers Kreuz sein* (мати натягнуті відносини), *j-n vom Leib halten* (триматись осторонь від когось), *die Nase über j-n rümpfen* (не хотіти мати спільну справу з кимось), *j-n über die Achsel sehen* (дивитися з висока на когось), *sich vor j-m in den Staub werfen* (припинуватися), *dicke/grosse Töne spucken* (здаватися перед кимось), *mit jemandem im Clinch liegen* (посваритися), *jemanden auf die Palme bringen* (провокувати), *um des Kaisers Bart streiten* (сварка через дрібниці).

Антицінність **DISTANZ = SPOTT** (насмішка) реалізується в нерівноправних міжособистісних стосунках, що призводять до глузування, висміювання, тобто один з учасників комунікації стає жертвою розіграшів, насмішок, що спричиняє відгородження його від решти колективу: *sich eins lachen über, j-n auf die Schippe nehmen, j-m die Zunge herausstrecken, sich ins Fäustchen lachen* (зловтішатись, підсміюватись), *j-n durch den Kakao ziehen* (обговорювати), *j-n auf den Arm nehmen* (розігрувати).

Указані вище прояви деструктивної поведінки (*ein gebrochenes Verhältnis zu jemandem haben*) роблять неможливим продовження подальшої комунікації та є приводом для її припинення взагалі: *Eine Beziehung beenden, jemandem den Laufpass geben* (припинити контакти), *jemanden auf den Mond, in den Wind schießen, in die Wüste schicken* (не хотіти мати нічого спільного). Вербальні маркери концепту дають підставу говорити про актуалізацію виділеної антицінності через когнітивну ознаку «**неідеальна норма**», аксіологічний орієнтир «**це погане, тому що надто віддалене**». Актуалізація всіх

аспектів оцінки: **духовного, емоційного, інтелектуального та фізичного**.

Аналіз афоризмів і крилатих виразів (32 вислови) указує на буттєві характеристики дистанції, бінарний характер, взаємопов'язаність і взаємообумовленість близькості й дистанції (11): *Das Distanzverhalten ist nicht selten ein Zuneigungsverhalten* (Prof. Michael Marie Jung). *Der Abstand zum anderen kann oftmals das beste Bindemittel sein* (Hubert Joost). *Oft bringt erst Distanz zwei Menschen einander näher* (Annette Andersen). *Nähe – Abstand: Dieses gegensätzliche Paar gehört zum Glücklichein wie Sonne und Regen zum harmonischen Einklang in der Natur* (Irina Rauthmann).

Прояви дистанції асоціюються в мисленні людей із негативними переживаннями, емоціями та станами, застосування яких не є випадковим, а переслідує корисливі цілі: *Für den, der nicht mitmacht, besteht die Gefahr, dass er sich für besser hält als die anderen und seine Kritik der Gesellschaft missbraucht als Ideologie für sein privates Interesse* (Theodor W. Adorno). Несумісність поглядів, смаків, способів і звичок життя теж створюють невидимі бар'єри між комунікантами: *Abstand: Das einzige, was die Reichen den Armen zugestehen* (Ambrose Gwinnett Bierce). Дистанція може набувати різних проявів, виступаючи не у відкритому вигляді, а застосовуючи цілий арсенал засобів маскування: *Trost und Rat sind oft die Abwehr eines nicht Betroffenen. Trost und Rat sind, neben anderem, auch eine Maske der Distanz* (Ludwig Marcuse). Тому все нечітке, завуальоване, для розуміння котрого треба докласти зусиль, затрачати моральні й духовні сили, сприймається негативно, відштовхує: *Das Pathos der Distanz...* (Friedrich Wilhelm Nietzsche), актуалізація **духовного, інтелектуального, емоційного аспекту оцінки**. Відбувається реалізація антицінності **DISTANZ = MASKIERUNG** (маскування), когнітивна ознака «**неідеальна норма**», аксіологічний орієнтир «**це погане, тому що надто віддалене**». Це явище відображає міру імпліцитності: чим більша дистанція між комунікантами, тим більше мовець вимушений словесно позначити те, що отримувач мовлення може неправильно зрозуміти (*Pathos*). Тому закономірним процесом є віддалення від неприємних нам людей: *Wo fange ich an, den andern negativ zu sehen, um Distanz herzustellen?* (Ute Lauterbach).

В основу багатьох людських стосунків покладено егоїзм. У сучасному суспільстві меркантильні цінності відіграють настільки панівну

роль, що в людини зникають будь-яке бажання й потреба в спілкуванні з ближнім. Наблизитись означає докласти зусилля, пожертвувати своїм часом й увагою. Це зусилля, на жаль, спостерігаємо дедалі рідше: *was mich betrifft: Je weiter der Nächste von mir entfernt ist, desto lieber liebe ich ihn* (Karl Heinrich Waggerl). Нам потрібно бути пильними у виборі партнера по комунікації, аби вона взагалі відбулася та була плідною й корисною: *Halt dich entfernt, teil dich nicht jedem mit, und flieh die Schwätzer, Lungreier, Schmecker, sieh nur, es ist ein kleiner Schritt vom Teller – bis zum Speichel-Lecker* (Franz Grillparzer). Валоративний складник концепту реалізується через когнітивну ознаку «**такий, що сприймається як чужий**», аксіологічний орієнтир «**це погане, тому що надто віддалене**», фізичний, емоційний, інтелектуальний аспекти оцінки.

Дотримання дистанції не завжди є негативним явищем, балансування в межах дозволених кордонів підтримує нашу незалежність, робить нас суверенними: *Freiräume sind die Akzeptanz des Wunsches nach Distanz, ohne das Vertraute in Zweifel zu ziehen* (Eva Freiwald, Hobbyautorin). Відсутність будь-яких меж може мати згубні наслідки: *Wer keinen Zaun um seinen inneren Garten hat, bei dem trampeln alle herein* (Emil Oesch). Для ідеального існування нам потрібно дотримуватися певної дистанції, що сприятиме конструктивізму. «**Ефект далекозорості**» демонструє подібну закономірність: наближуючись, спостерігаємо небезпеку спотворення образу: *Um etwas richtig zu beurteilen, muss man ein wenig Abstand davon nehmen, nachdem man es geliebt hat. Das gilt für Länder, für Lebewesen und für uns*

*selbst* (André Gide). *Alles Große vermögen wir nur aus einem gehörigen Abstand zu ihm zu erkennen. Wer an einen Berg mit der Lupe geht, bemerkt nur Sandkörner und Insekten* (Frank Thiess).

Віддаль не завжди є перепорою для поширення позитивних зрушень: *Im Grunde ist Entfernung kein Hindernis* (wie oft hingegen ist Nähe eines), *sich zu erreichen* (Rainer Maria Rilke). *Wer Abstand hält, hat sich nicht unbedingt entfernt* (Edith Linvers). Якщо прояв дистанції не є екстремально великим у просторі й часі, то це дає поштовх для самовдосконалення (*Zeitweiliger Abstand erweitert den Gesichtskreis* (Else Pannek)) та демонструє прихильність стосовно ненав'язливого ставлення: *die Freundschaft ist eine Kunst der Distanz, sowie die Liebe eine Kunst der Nähe ist* (Sigmund Graff).

Всеосаяжність й об'єктивність погляду може відбутися лише за наявності достатньої віддалі, яка створює фундамент для істинного знання: *Die Distanz ist eine Mutter der Erkenntnis* (Prof. Michael Marie Jung), тобто вона є породжуючою силою. Актуалізація когнітивної ознаки «**вектор направленості**», аксіологічний орієнтир «**це добре, тому що мало віддалене**», задіяні всі аспекти оцінки.

**Висновки.** Отже, у структурі концепту DISTANZ профілюються такі антицінності, як зневага, нереалізованість, нещирість, обман, образа, надокучливість, дисгармонія, маскування, насмішка. Оцінка бінарного концепту DISTANZ відображає фізичні, духовні, інтелектуальні, емоційні аспекти. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з побудовою комплексної моделі бінарних концептів NÄHE та DISTANZ.

#### Список літератури:

1. Гвоздяк О. М., Курах Н. П., Свида-Сусіденко Т. В. Еволюція німецької фразеології: від класичної літератури до сучасних медіа. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Том 36 (75). № 2. Ч. 1. С. 86–92.
2. Іваненко С. М. Поліфонія ритмотональної будови тексту в стилістичному аспекті (на матеріалі німецької мови): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04. Київ, 2010. 34 с.
3. Каліщук Д. М. Концептуальні стилі англomовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обама): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Луцьк, 2017. 245 с.
4. Кольцова О. С. Моделювання емоційного концепту 'surprise' в англійській фразеології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2025. № 71. С. 79–84.
5. Красуцький О. М. Особливості творення і функціонування фразеологізмів у офіційно-діловому та професійному мовленні. *Професійно-прикладні дидактики. Міжнародний науковий журнал*. 2017. Випуск 3. С. 136–141.
6. Малярчук О. В. Емоційний концепт ЩАСТЯ: етимологічні та структурні характеристики. *Вісник Житомирського державного університету*. 2014. Вип. 2 (74). С. 132–138.
7. Приходько Г. І. Семантико-прагматичні параметри вивчення оцінки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика*. Херсон : ХДУ, 2018. Вип. 34. Т. 2. С. 36–40.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

9. Соловйова О. А. Пареміологічні особливості вивчення бінарних концептів ДОБРО-ЗЛО сучасних арабської і української мов (зіставно-порівняльний аспект). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2017. № 28. С. 168–171.
10. Сторчак О. Г. Ціннісна характеристика концептів важкий і легкий. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 67. С. 253–256.
11. Aphorismen.de: Zitate, Sprüche und Gedichte. URL: [http://www.aphorismen.de/display\\_aphorismen.php](http://www.aphorismen.de/display_aphorismen.php) (дата звернення: 18.02.2025).
12. canoo net Wörterbuch, Grammatik, Rechtschreibung, Links zu weiteren Wörterbüchern. URL: <https://surl.li/qpzuky> (дата звернення: 10.12.2024).
13. Die richtigen Worte finden. URL: <http://www.phraseo.de> (дата звернення: 18.02.2025).
14. Deutsche Redewendungen. Ein Wörter- und Übungsbuch zu den wichtigsten deutschen Phraseologismen. URL: [www.ettinger-phraseologie.de](http://www.ettinger-phraseologie.de) (дата звернення: 10.02.2025).
15. Wörterbuch für Redensarten, Redewendungen, idiomatische Ausdrücke. URL: <http://www.redensarten-index.de/suche.php> (дата звернення: 15.11.2024).
16. Wörterbuch für Synonyme und Assoziationen. URL: <http://www.openththesaurus.de> (дата звернення: 18.02.2025).

#### **Lashchuk O. M. VALUE-EVALUATIONAL CHARACTERISTICS OF THE BINARY CONCEPT DISTANZ**

*The article is devoted to research of the value-evaluational characteristics of the binary concept DISTANZ, interpretation and reconstruction of it is carried out linguistic representation in German linguoculture. For this purpose, we use the analysis of phraseological units, aphorisms, as well as paremiological fund. Value is a center of every concept which serves studying of the culture. The thesis describes the system of anti-values (manifestations of the DISTANZ which are marked by destructive influence). When it comes to the negative position of a person to certain things, that people reject, the term “anti-values” or negative values is often used. Value represents a person’s attitude to reality (to certain facts, events), to other people, to himself. Exactly the evaluative component is cultural significant. The thesis interprets an interesting vision of the world through the prism of value dominants of German linguoculture. The evaluative component of the DISTANZ binary concept is described by such cognitive features as “perceived as alien/having some destructive influence/being imperfect in relations/the vector of direction among the speaker’s personal space levels”. In other words, Distanz lexeme denotes characteristics of objects, activating various aspects of evaluation: spiritual, intellectual, emotional, and physical. Axiological reference points such as “it is good because it is little far”, “it is bad because it is too far”, “it is neutral because it is not so far” are defined. Lexeme Distanz demonstrates diversity of the evaluative semantic and includes sense by means of the axiological operator “good / bad / neutral”.*

**Key words:** binary concept, phraseological unit, aphorism, paremia, cognitive feature, value, anti-value, evaluation, axiological reference point.